

WET MEER RUIMTE VOOR NIEUWE SCHOLEN

Tekst: Louis Stiller • Illustratie: Robert Vulkers

Hoe het Mercurius College van de grond kwam

Hé, een nieuwe school in Delft!

Tot een paar jaar geleden was het beginnen van een nieuwe school een lastige opgave, waarvoor je een bestaande onderwijsinstelling achter je moest hebben staan. Tegenwoordig kan het ook zonder, zo blijkt uit het verhaal van het Mercurius College in Delft. “Maar je moet echt een goed verhaal hebben en kunnen uitleggen waarom je school een belangrijke toevoeging is aan het onderwijsaanbod.”

Als in september de schooldeuren weer opengaan om hordes druisende, zomerse jongeren binnen te laten, dan gebeurt dat in Delft voor het eerst in 75 jaar op een gloednieuwe middelbare school: het Mercurius College aan het Karrepad. Opmerkelijk aan het Mercurius is dat het geen vo-school is die onder een grote, bestaande onderwijsinstelling valt. Het is een geheel nieuw, eigen initiatief van enkele enthousiaste docenten, gesteund door een grote groep ouders. “Op dit moment is er geen middelbare school in Delft waar tot het eindexamen vrijeschoolonderwijs wordt gegeven”, zegt Nelleke Guequierre, een van de initiatiefnemers. “Wij willen daar verandering in brengen en de keuzevrijheid voor Delftenaren vergroten.” Dit kan dankzij de ‘Wet meer ruimte voor nieuwe scholen’ die in 2021 van kracht werd voor vo-scholen (zie kader, voor po-scholen was dit een jaar eerder). Om aan de regels te voldoen, moet er ruime steun van lokale ouders zijn, zodat een deugdelijke leerlingprognose kan worden gemaakt die door de onderwijsinspectie wordt gecontroleerd, samen met de onderwijsplannen en begrotingen. “Heel spannend”, zegt een van de initiatiefnemers, schoolleider en kwartiermaker Janoes Vermeijden. “Als je alleen al ziet hoeveel moeite ouders moeten doen om hun steunbetuiging te kunnen geven, dan houd je je hart vast.”

Zeshonderdzesendertig steunbetuigingen hadden ze voor het Mercurius nodig, maar het werden er ruim 676. “En dat mogen alleen ouders van kinderen tussen de tien en twaalf jaar zijn, die bij DUO hun steunverklaring moeten geven, compleet met burgerservicenummers van de kinderen. Heel lastig. Maar het is gelukt.” ➔

HOE RICHT JE EEN NIEUWE SCHOOL OP?

Iedereen die dat wil, kan in Nederland een school oprichten. De richting van de school, bijvoorbeeld op levensbeschouwelijk vlak, mag daarbij zelf bepaald worden. Zowel openbare als bijzondere scholen ontvangen subsidies van de overheid. De overheid stelt wel eisen: er moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. De Onderwijsinspectie onderzoekt of dit het geval is. Meer hierover is te vinden www.rijksoverheid.nl (zoekterm ‘nieuwe school’).

Vóór een school kan beginnen, moet deze met een leerlingprognose aantonen dat er voldoende interesse is. Binnen een paar jaar moet de school daarnaast aan de stichtingsnorm voor een nieuwe school voldoen. Dan moet een minimaal aantal leerlingen ingeschreven zijn. Over die stichtingsnormen is meer te lezen in het document Kennisdocument stichtingsnormen en opheffingsnormen in het VO van de VO-Raad. ➔ Zie www.vo-raad.nl/onderwerpen/leerlingendaling-in-het-voortgezet-onderwijs/praktijk-ondersteuning.

BLIJF HERHALEN

Hoe begin je een nieuwe school? Heel simpel, door genoeg ouders van po-leerlingen te enthousiasmeren. Maar hoe doe je dat? “We hebben geleerd dat je je verhaal vele malen moet vertellen”, zegt Vermeijden. “Je moet de boodschap op vele manieren overbrengen: met ouderavonden, nieuwsbrieven, sociale media. Alles moet je inzetten.”

In dat rijtje horen ook enthousiaste, betrokken ouders. Een ervan, Daniel Schutterop, werd een halfjaar geleden door het promotieteam van het Mercurius College gevraagd om mee te helpen bij de promotieactiviteiten, onder andere bij de open ouderavonden. En dat deed hij, met genoegen. “Ik was al een beetje verliefd op het type vrijeschoolonderwijs dat ze nu binnen het Waldorf Grotius geven. Mijn zoon is daar dol op: periodeonderwijs met langere blokken waar je leert met hoofd, hart en handen, zoals ze dat noemen. Prachtig is dat. Een mooi soort holistisch onderwijs. Daar wilde ik wel energie in steken.”

NIEUW JASJE

Het initiatief voor het Mercurius College werd inderdaad geboren binnen het Grotius College in Delft, een openbare school die acht jaar geleden een afdeling volgens het vrijeschoolprincipe (waldorfonderwijs) liet opbouwen. “Op het Grotius is alleen waldorf-onderbouw”, legt Vermeijden uit. “Binnen het Mercurius gaan we ook de bovenbouw en examenklassen doen. Dat is niet alleen onze wens, maar ook die van de leerlingen en ouders.” Dat beaamt Schutterop, die in het dagelijks leven werkzaam is in de IT-sector. “Het Mercurius College wordt een beetje Waldorf-in-een-nieuw jasje. Met veel meer mogelijkheden. Het is heel avontuurlijk allemaal, dat merk je ook aan de gesprekken met andere ouders. “Hé, een nieuwe school in Delft. Wat zou dat zijn?” Er heerst een hele fijne, nieuwsgierige vibe rond het Mercurius.” Ook kindervertherapeut Felicia Stoutjesdijk is een van de enthousiaste ouders rondom de nieuwe school. Ze heeft twee kinderen op het Waldorf Grotius en weet dus wat dit team kan en wil. “Ik ben erg enthousiast over hoe ze

DE 9 STAPPEN DIE JE VOLGENS DUO MOET ZETTEN

1. Regel toegang tot Mijn DUO
 2. Meld initiatief
 3. Plan gesprekken in het voedingsgebied
 4. Voer het gesprek met de gemeente
 5. Meet de belangstelling
 6. Maak aanvraag compleet en verstuur
 7. Laat de aanvraag beoordelen
 8. Lever gegevens aan DUO
 9. Lever gegevens aan de Onderwijsinspectie.
- Meer informatie op duo.nl/zakelijk/, zoek op ‘stichten’.

‘Je moet de boodschap op vele manieren overbrengen: met ouderavonden, nieuwsbrieven, sociale media’

het onderwijs vormgeven en kinderen weten te enthousiasmeren. Ze hebben bijvoorbeeld onlangs periode-onderwijs gehad rond het thema ontdekkingsreizen. Daar moesten ze hun aantekeningen in klad maken, daarna netjes uitwerken met vulpen, en vervolgens een tekening maken. Drie verschillende methodes. Hand, hoofd, hart. Ik zie hoe het werkt – ook bij mijn kinderen. Ze hebben bij hen het leerknopje weten aan te zetten.”

Een andere factor voor Stoujesdijk is dat ze enthousiast is over de grote ouderparticipatie. “Het is niet: thuis is thuis en school is school, maar je doet het allemaal met elkaar en je zorgt voor elkaar. Dat zie je ook aan iets simpels als de catering-appgroep vol ouders van de school. Als je bij elkaar komt, dan neemt de een bloemen mee, en de ander een zelfgebakken cake. Dat die zelfgebakken is, is belangrijk.”

EERSTE NIEUWE VO-SCHOLEN

De initiatiefnemers van het Mercurius College zijn niet de enigen in Nederland die gebruik wisten te maken van de Wet meer ruimte voor nieuwe scholen. In totaal zijn er tot nu toe zo'n zestien vo-initiatieven ingediend, verspreid over het hele land, waarvan er twee zijn goedgekeurd. Het Mercurius was de eerste die groen licht kreeg. (Bij de po-scholen werden 22 van de 29 initiatieven gehonoreerd.) “Dat maakte de procedure ook zo spannend”, zegt Vermeijden, in het dagelijks leven nu nog schoolleider bij het Grotius. “Zeker in het voortgezet onderwijs. Er verschenen destijds ook negatieve stukken in de kranten – het zou allemaal niet gaan lukken – maar gelukkig hebben we ons daardoor niet uit het veld laten slaan.” Want met de officiële steunbetuigingen van de ouders ben je er nog niet, legt Vermeijden uit (zie kader). Nog lang niet. “Je moet stukken schrijven voor de inspectie en het ministerie. Over burgerschaponderwijs, ondersteuning van leerlingen, de inrichting van het onderwijs, leerplannen, managementstatuten en veiligheidsplannen. Je moet een gedetailleerde meerjarenbegroting inleveren, en vertellen hoe je de organisatie wil vormgeven. Gelukkig wisten we dat je heel uitgebreid op burgerschapsonderwijs moest ingaan, dus daar hebben we extra aandacht aan geschonken.”

De initiatiefnemers huurden in het najaar van 2021 een weekendhuisje in Zeeland en gingen aan de slag. “Dagenlang hebben we gediscussieerd en geschreven”, memoreert Vermeijden. Hulp kregen ze van het Rudolf Steiner College in Rotterdam en BVS-schooladvies, de begeleidingsdienst voor vrijescholen. “Je moet echt een goed verhaal hebben en kunnen uitleggen waarom je

‘Een mooi soort holistisch onderwijs, daar wilde ik wel energie in steken’

school een belangrijke toevoeging is aan het onderwijsaanbod”, zegt Nelleke Guequierre. Nadat de stukken waren ingeleverd, gingen de initiatiefnemers op gesprek bij de Onderwijsinspectie. “Dat was een heel leuk en interessant gesprek”, vertelt Vermeijden. “Heel inhoudelijk, heel intensief.” Na het gesprek konden ze hun stukken nog aanscherpen. En jawel: er kwam een positieve aanbeveling, die door het ministerie van Onderwijs werd overgenomen en bekrachtigd. Op 30 mei 2022 viel de brief op de deurmat. ‘Met inachtneming van het bepaalde in artikel 64, tweede lid van de WVO en onder verwijzing naar onderstaande overwegingen, besluit ik hierbij dat de gevraagde scholen van mavo, havo en vwo met ingang van 1 augustus 2023 voor bekostiging in aanmerking worden gebracht.’

VERBOUWING IN AANTOCHT

‘Hoera! Hoera! Hoera! Gelukt! Mercurius College!’ berichtte Vermeijden eind mei 2022 op LinkedIn. Feest

in Delft. En er daalde enige rust neer over het initiatiefnemersteam. “Daarna was de gemeente aan zet, omdat die de huisvesting regelt”, vertelt Vermeijden. “Ze waren erg coöperatief en vonden het fijn dat er weer een nieuwe school met een heel andere achtergrond in Delft komt. Daardoor hebben ouders immers meer keuze. Uiteindelijk vond de gemeente een oplossing in de vorm van twee gebouwen die vlak bij elkaar staan: een kantoorgebouw en een basisschool die allebei vóór de zomer van 2023 vrijkomen. “Er moet nog flink verbouwd worden”, zegt Vermeijden. “Maar we hebben er zin in.”

De verbouwing wordt begeleid door een architectenrechtspaar dat grote sympathie koestert voor het Mercurius-initiatief. “Die hebben al een heel plan gemaakt voor de indeling van de lokalen en de buitenruimte”, zegt Vermeijden, die zich nog steeds verbaast over het enthousiasme van ouders, docenten en andere sympathisanten. “We krijgen zoveel hulp aangeboden. Een ander echtpaar bood ons kantoormeubilair aan. Mochten we uitzoeken bij ze.”

VAN OUDE EN NIEUWE DOCENTEN

Alle docenten van het voormalige Waldorf Grotius gaan mee naar de nieuwe school – vijftien in getal. Ook de leerlingen die er nu zitten, gaan vrijwel allemaal mee. “Dat zorgt voor continuïteit”, zegt Vermeijden. “We zijn heel dankbaar dat het Grotius ons al die tijd onderdak heeft gegeven en heeft laten groeien, maar nu is het tijd voor een eigen, nieuwe school.” Een van de docenten die van het Grotius meegaat naar het Mercurius, is Sofie de Winter, docent Nederlands in de onderbouw. “Spannend is natuurlijk dat we ook de bovenbouw gaan doen en examenklassen krijgen. Dat zal niet meteen het eerste jaar het geval zijn, we bouwen het langzaam op.” Wat De Winter vooral erg aan staat, is de missie van het Mercurius die drie kernwaarden benadrukt: verbinding, liefde en vitaliteit. “Vooral dat laatste zie je vaak een beetje wegzakken. Mensen doen wat ze moeten doen en hangen dan achterover. Dat proberen wij te doorbreken – zowel op school als thuis. We proberen zelf lesmateriaal te maken, elkaar aan te moedigen, levendig te blijven.”

Opmerkelijk vinden Vermeijden en De Winter hoeveel open sollicitaties van docenten het Mercurius tot nu toe heeft gekregen. “Velen zoeken blijkbaar naar een soort onderwijs waar ze achter kunnen staan. Sommigen zijn al een tijd op zoek naar het type vrijeschool dat we hier nu gaan vestigen.” “Onderbouwleraren hebben we voor een groot deel al”, zegt Guequierre. “Bovenbouwleraren missen we nog wel: daar gaan we actief voor werven.”

Eén probleem blijft steeds terugkomen: de financiële ondersteuning

‘Crowdfunding gaat niet snel en je moet er veel voor doen’

Op 1 maart weet het Mercurius hoeveel leerlingen zich daadwerkelijk hebben ingeschreven. “We hebben nu een verwachte capaciteit van maximaal 300 leerlingen. Maar gezien de belangstelling voor de open dagen, zouden dat er wel eens veel meer kunnen zijn. En dat betekent dat we waarschijnlijk moeten gaan loten. De zittende leerlingen van het Waldorf Grotius – zo’n tweehonderd – krijgen in ieder geval voorrang.”

FINANCIËN

Groen licht van het ministerie, genoeg leerlingen en docenten, twee schoolgebouwen: het Mercurius staat in de steigers. Eén probleem blijft wel steeds terugkomen: de financiële ondersteuning. Weliswaar gaat de overheid het onderwijs van het Mercurius College bekostigen, maar dat geld komt pas in de lente van 2023 voor het eerst los. “Tot nu toe moesten we leven van giften”, zegt Vermeijden. “Dat is heel lastig als je een school moet opbouwen.” Zo is er nu al een roostermaker aangetrokken, een ICT-medewerker, een hr-specialist en een zorgcoördinator. “Als je daar te lang mee wacht, begin je na de zomer met een enorme achterstand.”

Maar liefst 200.000 euro moest worden opgehaald via fondsen en giften en leningen van ouders en bedrijven en dat lukte – al was het met moeite. “Crowdfunding gaat niet heel snel”, zegt Nelleke Guequierre. “En je moet er veel voor doen.”

Vermeijden beschouwt dit financiële knelpunt als een schoonheidsfoutje bij de uitvoering van de nieuwe wet. “We zijn hierover in conclaaf met het ministerie en hebben verteld dat die late financiering toch wel een probleem

vormt. Misschien dat het daarom voor de volgende lichtingen scholen makkelijker wordt. Anders kunnen alleen rijke scholen met rijke achterbannen aan deze nieuwe initiatieven meedoen.”

INSPECTIE

In het eerste jaar zal de Onderwijsinspectie de nieuwe school intensief begeleiden. Ook zal er begeleiding komen vanuit de vrijescholen, die gerichte audits gaan uitvoeren. “Wat ons geruststelt, is dat we als team al zeven jaar ervaring op het Waldorf Grotius hebben opgedaan”, zegt Vermeijden. “Dat is een hele geruststelling. Spannend is de nieuwe bovenbouw, want dat hebben we nog niet eerder gedaan, met gepersonaliseerd leren, andere methoden en examenklassen.”

Gelukkig heeft de vrijeschool een bestaand en beproefd onderwijsconcept, zegt Vermeijden. “En bovendien is de betrokkenheid van ouders groot. Samen komen we er wel uit.”

Dat is ook het idee van Daniel Schutterop. “Ik ga zeker iets doen op de nieuwe school. Ik weet nog niet precies wat, maar het is allemaal heel inspirerend wat hier gebeurt.” Misschien neemt Schutterop wel zitting in de ICT-werkgroep die is geformeerd. “Daar zitten ook ouders in die verstand van zaken hebben”, zegt Vermeijden. “Die kunnen verschillende mogelijke rooster-, leerlingvolg- en andere systemen naast elkaar leggen en beoordelen op bruikbaarheid. Samen weet je meer.”

Ook Felicia Stoutjesdijk gaat zich actief bezighouden met de nieuwe school. “Ik heb me recent aangemeld om mee te denken over de zorg. Als kindpsycholoog heb ik daar wel enige kijk op, denk ik. Zelf ben ik erg gecharmeerd van het hoofd-hart-handen-denken. Bij het Waldorf Grotius hadden ze dat goed voor elkaar. Het belangrijkste is dat ze doen wat ze zeggen, en zeggen wat ze doen. Dat spreekt me aan. En daar wil ik me graag voor inzetten.”

VRIJESCHOLEN

Het vrijeschoolonderwijs in Nederland, ook wel waldorfonderwijs genoemd, is een onderwijsvorm gebaseerd op de educatieve filosofie van Rudolf Steiner, de grondlegger van de antroposofie. De scholen streven ernaar de intellectuele, artistieke en praktische vaardigheden van leerlingen op een geïntegreerde en holistische manier te ontwikkelen. Op moment van schrijven zijn er 124 vrijescholen in Nederland, die in tien jaar tijd zijn gegroeid van in totaal ruwweg 20.000 naar 32.000 leerlingen.

→ www.vrijescholen.nl